

Organisation av lager

Logistiken, att effektivt organisera transporter och lagring av varor, är oerhört viktig för företag. Det märks tydligt på lagersidan. Tidigare var det vanligt att ett lager skulle räckta flera månader. Nu kan det istället handla om timmar eller dagar. Fartyg, flygplan, järnvägsvagnar och lastbilar har blivit en del av lagret.

Närhet har också blivit ett konkurrensmedel. Företag och deras underleverantörer försöker ligga nära varandra för att göra transporterna så snabba och punktliga som möjligt. En väl fungerande logistik håller företagets kostnader och varornas priser nere. Förseningar kan kosta mycket pengar.

Materialhantering och lagerstyrning

För att hantera ett lager tar man hjälp av materialhanterings- och lagerstyrningssystem.

Materialhanteringssystemet följer godset genom hela transport- och lagringskedjan.

Där kan du se exakt var godset befinner sig under transporten från leverantör till kund.

Fördelen med ett lagerstyrningssystem är att du snabbt kan få aktuell information om vad som finns i lagret. Du får veta:

- Var i lagret godset är placerat.
- Var inkommande gods kan eller ska placeras i lagret.
- Vad som finns i lagret, så kallat lagersaldo.

Lagerstyrningssystemet hjälper dig alltså med plockningen. Det talar om exakt var det gods du ska plocka finns och vart du ska transportera det.

För att informationen ska vara rätt måste ett lager kontinuerligt inventeras, det vill säga varorna i lagret räknas och kontrolleras. Inventeringen jämförs sedan med uppgifterna som finns lagrade i företagets datorer. Så kan man upptäcka svinn eller andra felaktigheter.

Pallställ med gods.

Lagerstyrningssystem i truck.

En bärbar läsare/scanner.

Olika typer av stapling

Det finns flera olika sätt att stapla gods. Du måste veta vilket sätt som passar det gods du flyttar så att det inte skadas.

Du måste tänka på hur godset packats och hur mycket annat gods som kan ställas ovanpå, men du måste också tänka på hur du eller någon annan truckförare ska komma åt godset när det ska hämtas.

Fristapling

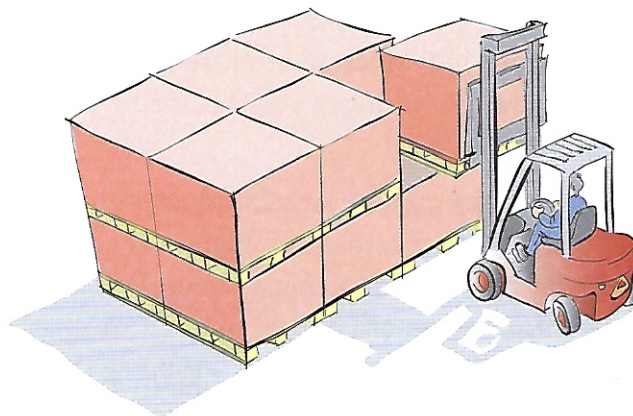
Vid fristapling staplas godset direkt på golvet. Det staplas så att det är lätt att komma åt. Fristapling kräver att både godset och dess förpackning klarar av belastning. Det används oftast för skrymmande gods i stora volymer, till exempel isoleringsmaterial.

Djupstapling

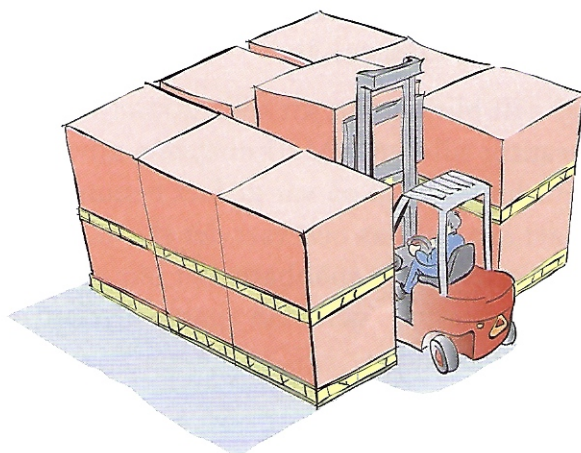
Djupstapling är en variant av fristapling. Eftersom godset staplas på djupet går det inte att komma åt bakomliggande gods. Därför används djupstapling bara för gods av samma slag eller gods som ska till samma ställe. Djupstapling kräver, precis som fristapling, att godset klarar av att belastas. Djupstapling kan även göras i speciella ställ.

Högstapling

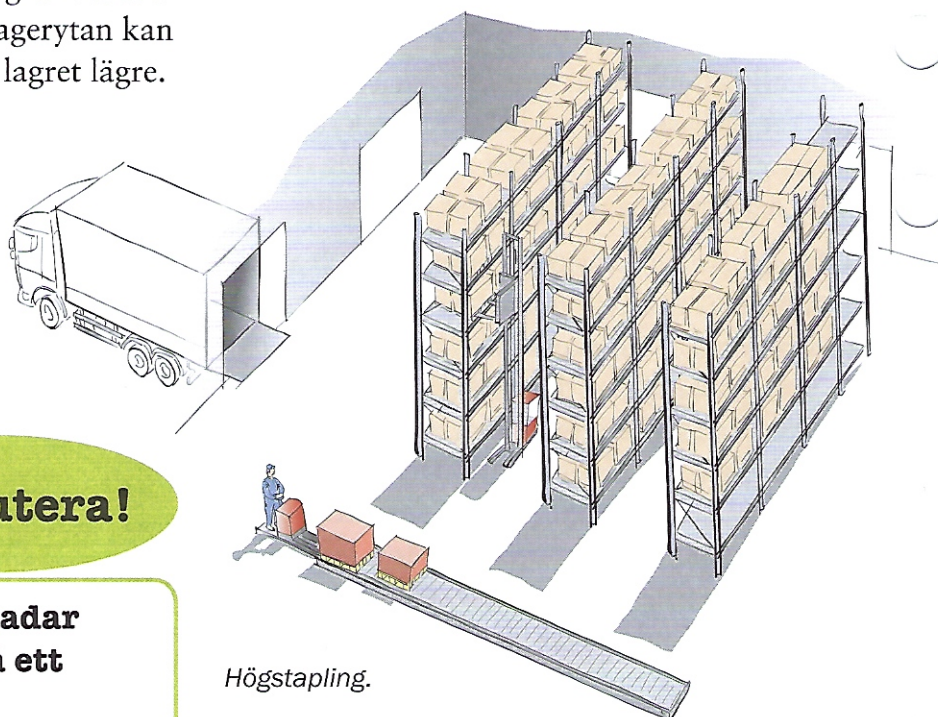
Högstapling kallas det när man lagrar varor i ställ på höga höjder. Det gör att lagerytan kan minskas. Då blir kostnaderna för lagret lägre.

Fristapling.

Djupstapling.

Högstapling.

Diskutera!

Vad ska du göra om du skadar eller upptäcker skador på ett pallställ?

Markeringar visar var truckar ska köra och fotgängare gå.

Risker i arbetsmiljön

Du ska känna till den miljö du arbetar i och de riskzoner som finns där. Det kan vara lastkajer, landgångar, förändringar i takhöjd, rörliga maskiner, korsningar med dålig sikt eller områden där många rör sig. Det gäller din egen och dina kollegors säkerhet. Du ska hålla koll på följande:

- **Var du ska gå eller köra.** För att öka säkerheten finns områden som är tydligt markerade där du ska gå. Truckarna kan ha markerade truckfiler där de ska köra. Håll dig inom ditt område! Andra åtgärder är att

använda separata portar, sätta upp speglar i hörn och räcken vid dörrar.

- **Människor till fots.** Om du till exempel kör truck på ett byggvaruhus kan du ha kunder som rör sig omkring dig. På andra arbetsplatser kan det vara kollegor som måste röra sig på samma områden där du använder trucken. Ta inte för givet att de är medvetna om faran. Visa hänsyn och kör försiktigt.
- **Andra fordon.** Vilka andra fordon rör sig på din arbetsplats? Det kan vara truckar, lastbilar, tåg eller sparkcyklar. Var uppmärksam och se till att du alltid har fri sikt när du kör. Backa trucken om du inte har fri sikt framåt. Håll avståndet till andra fordon.
- **Fasta maskiner.** På många arbetsplatser finns det fasta maskiner med rörliga delar, till exempel traverskranar och automatiska portar. Använder du trucken i deras närhet måste du vara medveten om var de befinner sig.

Mobiltelefoner

Använd inte mobiltelefonen samtidigt som du använder en truck.

Det är livsfarligt att prata i telefon, skicka SMS, surfa på Internet eller spela spel samtidigt som du kör eller lyfter!

Om du använder mobiltelefonen när du kör är du en fara för dig själv och din omgivning!

Speglar hjälper dig att upptäcka farliga situationer.

- **Fri höjd.** Den fria höjden på en arbetsplats kan variera. Var uppmärksam på varningsskyltar. Under taket finns belysning, elkablar och rörinstallationer. Känner du till den fria höjden minskar risken att du river ned saker av misstag. Du kan även undvika att skada gods, truck och dig själv. Tänk på att alltid köra med godset nedsänkt.
- **Underlag.** Håll uppsikt efter skador på underlaget, räls och andra ojämnheter. Truckar saknar fjädring. Det gör att alla ojämnheter i underlaget leds vidare till trucken. Vissa underlag har sämre förmåga att klara av stora tyngder. Kontrollera alltid den högsta tillåtna vikten på flak och lastbryggor. Tillfälliga förändringar av underlaget som spill, vatten och isfläckar kan orsaka halkolyckor.

Vanliga olyckor

Hälften av de olyckor som anmäls där truckar är inblandade händer inom tillverkningsindustrin. Sedan följer parti- och detaljhandeln och

transportbranschen. Mer än hälften av olyckorna sker när trucken är i rörelse.

Lagerarbetare, truckförare och maskinoperatörer är de yrkesgrupper som oftast är inblandade i olyckorna. Den vanligaste orsaken till truckolyckor är att föraren tappar kontrollen vid körning. Olyckor sker också när gods faller, när någon snubblar eller trampar fel, faller från en hög höjd eller halkar. Några vanliga olyckor är:

- Att lagerarbetare blir påkörda av en truck.
- Att lagerarbetare blir klämda mellan truck och vägg.
- Att truckföraren kör över kanten på en lastbrygga eller lastkaj.
- Att truckföraren halkar eller snubblar vid i- eller urstigning av trucken.

Skadorna varierar, men klämskador är vanligast tillsammans med skelettskador och stukningar. Fötter och ben är de kroppsdelar som är mest utsatta.

Port med markering för enkelriktad trafik. Pilar på golvet hjälper truckföraren att komma ihåg hur man ska köra.

Port med markering för påbjuden riktning för passage. Här finns också pilar på golvet som hjälp för truckföraren.

Om något händer ska utrustning finnas tillgänglig för att hantera situationen tillgänglig. Du ska alltid veta var du hittar utrustningen.

Arbetsmiljö

Det är inte bara olyckor som utgör en fara för din hälsa. På din arbetsplats kan buller, damm, drag, kyla och vibrationer också påverka dig.

Buller kan försämra din hörsel och orsaka tinnitus. Tinnitus är en skada som ger ett ständigt pipande eller ringande ljud i örat. En bullrig arbetsmiljö kan också orsaka trötthet och nedsatt uppmärksamhet. Använd hörselkåpor eller hörselproppar om du arbetar i en bullrig miljö.

Damm och partiklar kan irritera luftvägarna. I värsta fall kan de även orsaka cancer. Stängda dörrar på trucken skyddar dig. Det finns truckar som till och med renar ytterluften innan den kommer in i hytten. Om din truck gör det ska du se till att hyttfiltren finns på plats och att de är hela. Rengör dem ofta.

Drag och kyla kan försämra din rörelse- och reaktionsförmåga. På lång sikt kan det orsaka led- och muskelbesvär.

Vibrationer är skakningar. De kan komma från reglage eller truckens rörelser, till exempel från ojämnheter i underlaget. Snabba vibrationer kan ge nervskador och cirkulationsbesvär.

Dörrar kan skyddas av räcken som förhindrar att truckar och människor stöter ihop.

Långsamma vibrationer kan orsaka trötthet och ledsador. Du måste låta kroppen vila regelbundet så att den kan återhämta sig från den typen av belastning.

Ansvaret för arbetsmiljön

Arbetsgivaren har alltid huvudansvaret för säkerhet och arbetsmiljö på din arbetsplats. Du har också ett eget ansvar att följa de regler som gäller, och att arbeta säkert.

Arbetsgivarens ansvar

- Att försäkra sig om att personalen har den utbildning som krävs för att arbetet ska utföras på ett säkert sätt.
- Att organisera arbetet på ett sätt som minskar risker och skador.
- Att se till att skydd och skyddsutrustning finns på fordon och arbetsplats.
- Att utreda och åtgärda olyckor och tillbud.
- Att se till att alla truckar på arbetsplatsen har trafikförsäkring.
- Att besiktiga och underhålla truckarna regelbundet.

Arbetstagarens ansvar

- Att följa regler och säkerhetsföreskrifter.
- Att kontrollera att försäkringsbevis finns i trucken.
- Att utföra kontroller av trucken.
- Att använda skyddsutrustning.
- Att anmäla olyckor och tillbud.

Trafikförsäkring

Trafikförsäkringen täcker de mest grundläggande skadorna en fordonsägare kan råka ut för när fordonet används. Alla truckar måste vara trafikförsäkrade. Det gäller oavsett var de används, till och med inne i ett lager eller i ett inhägnat område. Dels för att trafikskadlagen kräver det och dels för att arbets-skadeförsäkringen inte täcker trafikskador. Försäkringsbeviset ska finnas i trucken.

Det är den som äger trucken som ska se till att den är trafikförsäkrad.

Regler

När du använder trucken styrs ditt arbete av en mängd regler och lagar. De finns för allas säkerhet och du och din arbetsgivare ska följa dem. Till exempel är det lag på att du ska använda säkerhetsbälte om det finns i trucken. Många företag har också egna regler anpassade till arbetsplatsen. Du ska känna till vilka regler som gäller på din arbetsplats!

Några vanliga regler som brukar gälla är:

- Högerregeln. Fordon som kommer från höger har företräde.
- Hastighetsbegränsning.
- Lastat fordon har företräde före ett olastat. Gäller oftast på större områden som saknar vägmarkeringar.
- Parkerad truck. Du får aldrig lämna din truck så att någon obehörig kan använda den. Den måste låsas eller parkeras på anvisad plats.
- Passagerare är inte tillåtna på eller i trucken.

Att inte köra

När ska du låta bli att köra truck? Du ska inte köra om du utgör en fara för andra. Vad ska du vara uppmärksam på?

Låt bli att köra om ...

- ... du inte sovit natten innan.
- ... du druckit alkohol eller tagit någon annan drog.
- ... du äter medicin som kan påverka koncentrationen och uppmärksamheten.
- ... du är sjuk och febrig.

Du ska ha koll på de lokala regler som gäller på arbetsplatsen.

- Om det finns säkerhetsbälte eller någon annan anordning för att hålla kvar föraren på förarplatsen ska det användas.
- Alkohol och droger hör inte hemma på en arbetsplats. Tänk även på att mediciner kan påverka din förmåga att köra.

Lokala regler kan visas på skyltar du passerar när du kommer in på området.

SAM

Systematiskt arbetsmiljöarbete, SAM, ska verka förebyggande och leda till en bra arbetsmiljö som gynnar alla. Arbetsgivaren ansvarar för arbetsmiljön och ska se till att arbetsmiljöarbetet ingår naturligt i verksamheten. Ett systematiskt arbetsmiljöarbete handlar om att i det dagliga arbetet uppmärksamma och ta hänsyn till alla förhållanden i arbetsmiljön som kan påverka de anställdas hälsa och säkerhet.

Det finns en mängd olika faktorer som kan påverka arbetsmiljön. Några exempel är:

- Arbetsorganisation.
- Arbetsmängd.
- Arbetsställningar och arbetsrörelser.
- Buller och belysning.
- Farliga ämnen.
- Maskiner.

Systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM)

Arbetsmiljölagen kräver att arbetsgivare och arbetstagare ska samverka i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Arbetsgivaren ska undersöka arbetsförhållanden och bedöma risker för ohälsa och olycksfall. Upptäcks risker ska arbetsgivaren åtgärda dessa.

Det ska finnas ett samarbete mellan arbetsgivaren och de anställda. Exempelvis när det gäller att regelbundet undersöka riskerna och att rapportera, registrera och analysera tillbud. Det blir då lättare att vidta åtgärder innan något olycksfall inträffar.

Riskbedömning

Riskbedömning handlar om att försöka förutse risker. Är du medveten om risker är det lättare att undvika dem. En ny riskbedömning ska alltid göras när du ska utföra ett arbetsmoment du aldrig gjort tidigare, eller ett arbetsmoment du utför väldigt sällan.

Det gäller även om platsen du ska arbeta på är ny, till exempel på en ny flaktyp eller på en ny ramp. När du gör en riskbedömning går du igenom exakt vad du ska göra, var du ska göra det och alla möjliga risker som det kan medföra.

Riskbedömning är en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet, SAM. Checklistor för att underlätta riskbedömning och det systematiska arbetsmiljöarbetet finns att ladda ner på Arbetsmiljöverkets hemsida. Det är arbetsgivaren som har ansvar för att det systematiska arbetsmiljöarbetet genomförs på arbetsplatsen.

Olycks- och tillbudsrapportering

En viktig del av det systematiska arbetsmiljöarbetet är tillbudsrapporteringen. Arbetsmiljöverket definierar ett tillbud som:

”En oönskad händelse som kunnat leda till ohälsa eller olycksfall. Allvarliga tillbud är händelser som i sig innebär stor fara för ohälsa eller olycksfall. Det behöver inte finnas någon fara för person i den aktuella situationen.”

Tillbud är alltså händelser som, om det gått illa, hade lett till skada. Tillbudsrapportering är viktigt för att kunna förebygga olyckor och skador. Många arbetsplatser har färdiga blanketter för olycks- och tillbudsrapportering.

Om du är med om ett tillbud eller upptäcker en risk eller brist i arbetsmiljön ska du vända dig till din arbetsledare eller annan person som arbetsgivaren utsett.

Olyckor och tillbud ska utredas, åtgärdas och följas upp. Det är din arbetsgivares ansvar att det görs.

Diskutera!

Vilka fördelar finns det med att arbeta med SAM?

Tillbud

Viktiga frågor att besvara när ett tillbud inträffat:

1. När inträffade tillbudet?
2. Var skedde tillbudet?
3. Under vilket arbetsmoment?
4. Vad hände? Beskriv tillbudet.
5. Vad kunde tillbudet resulterat i (t.ex. skadad kroppsdel, typ av skada)?
6. Vad orsakade eller kan ha orsakat tillbudet? Brister i uppgiftsfördelning, underhåll och service, arbetsinstruktioner, utbildning, kommunikation, arbetsorganisation eller andra brister?
7. Vad kan göras för att något liknande inte ska inträffa igen?
8. Vad behöver göras direkt?
9. Vem ansvarar för att det blir gjort? När ska det vara klart?
10. Finns arbete där liknande tillbud kan inträffa?

En väl organiserad och städad arbetsplats är en säkrare arbetsplats.

Det finns många sätt att visa på risker på arbetsplatsen. Det kan handla om skyltar och varningslampor, men också varselkläder. Vana truckförare ska vara uppmärksamma på nya truckförare eller truckförare under utbildning. Ett sätt att visa det är att den ovana truckföraren har en tydlig varselväst på sig.

Olyckans pris

En truckolycka kan få svåra konsekvenser. Har den orsakat dödsfall eller svåra skador är konsekvensen främst ett personligt lidande för de inblandade. Det kan vara psykiska problem, värk eller försämrad rörelseförmåga. Vid sjukskrivning blir konsekvensen även en försämrad ekonomi. Både för den som är sjukskriven och för arbetsgivaren.

Sjukfrånvaro – för att lösa sjukfrånvaro kan övertidarbete, inhyrd personal, extra administrativt arbete och produktionsförluster bli resultatet. Det kostar pengar. För den eller de som drabbats av olyckan kan sjukfrånvaron resultera i ett märkbart inkomstbortfall och i värsta fall livslångt lidande.

Minskad effektivitet – ofta dröjer sig rädsla och

oro kvar en lång tid efter själva olyckan hos dem som varit inblandade. Rädslan och oron gör att man arbetar mycket långsammare och försiktigare för att undvika att hamna i samma situation igen.

Rättstvister/försäkringstvister – dessa tar energi och fokus från arbetet.

Skadat gods – kostar både för att godset försenas och måste ersättas.

Skadad truck – både reparationen och det faktum att trucken måste tas ur drift och möjligen ersättas kostar.

Skadad utrustning – pallställ och annan utrustning kostar att reparera eller ersätta. Det påverkar också arbetet under tiden det görs, vilket resulterar i långsammare godshantering.

Diskutera!

Om du råkar ut för ett tillbud eller en olycka – vem ska du vända dig till i första hand?

Träning på att hantera en truckolycka.

Sammanfattning av kapitlet

- Truckar används i alla miljöer där tungt gods behöver hanteras. Bland annat på lager, inom industrin, i butiker och affärer, på godsterminaler och i hamnar.
- Ett modernt lager är organiserat för att godset ska kunna ha snabb omsättning. Logistik är A och O. Du behöver veta var godset finns på lagret, vart inkommande gods ska och vad som finns i lagret (lagersaldo). För att hantera ett lager tar man hjälp av materialhanterings- och lagerstyrningssystem. Många företag har idag ersatt frakthandlingar med trådlös kommunikation.
- Stora lagerytor kostar pengar. Därför organiseras lagren på olika sätt så att lagerytan kan utnyttjas optimalt. Ofta används pallställ och grenställ för att förvara gods på höjden. Vid fristapling och djupstapling staplas godset direkt på golvet. Högstapling kallas det när man lagrar varor i ställ på höga höjder.
- Alla truckmiljöer innebär risker. Lär känna din arbetsmiljö så kan du arbeta säkrare. Andra människor, fordon och maskiner som rör sig i området kräver att du är extra uppmärksam. Se till att du kan rutinerna på arbetsplatsen, känner till vad alla skyltar betyder, använder rätt skyddsutrustning och vet hur du ska göra vid en olycka. Du behöver veta vilka regler som gäller på din arbetsplats!
- De flesta truckolyckorna sker för att föraren tappar kontrollen vid körning. De vanligaste skadorna är klämskador, tillsammans med skelettskador och stukningar. Du kan också få hälsoproblem på grund av buller, damm, drag, kyla och vibrationer.
- Det är din arbetsgivare som ansvarar för säkerheten och arbetsmiljön där du arbetar. För att skapa en säkrare arbetsplats görs riskbedömningar. Det handlar om att försöka förutse risker och är en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet, SAM. Alla olyckor och tillbud ska rapporteras till arbetsgivaren så att de kan utredas, åtgärdas och följas upp.